

M.A. (SANSKRIT) Semester - 4 (CBCS) Examination
March/April - 2024 (NEW COURSE)
Smrutipad (Sutra 1 to 31) Mundkopnishad(Core)

Time: 2:30 Hours

Marks: 70

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. Figures to the right indicate marks.

- પ્રશ્ન-૧ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ગદ્યખંડોનો અનુવાદ કરી, સમજૂતી લખો. (૧૪)
- (૧) યદુક્તમ્, ચેતનં બ્રહ્મ જગતઃ કારણં પ્રકૃતિરિતિ, તત્ત્વોપપદ્યતે । કસ્માત્ । વિલક્ષણત્વાદસ્ય વિકારસ્ય પ્રકૃત્યાઃ । ઇદં હિ બ્રહ્મકાર્યત્વેનાભિપ્રેયમાણં જગત્ બ્રહ્મવિલક્ષણમચેતનમ્ શુદ્ધં ચ દ્રશ્યતે, બ્રહ્મ ચ જગદ્વિલક્ષણં ચેતનં શુદ્ધં ચ શ્રૂયતે ।
- (૨) અસત્યેન સ્વપ્નદર્શનેન સત્યાયાઃ સમૃદ્ધેઃ પ્રતિપત્તિં દર્શયતિ । તથા પ્રત્યક્ષદર્શનેષુ કેષુચિદરિષ્ટેષુ જાતેષુ – ન ચિરમિવજીવિષ્યતીતિવિદ્યાત્ । ઇત્યુક્ત્વા અથ સ્વપ્નાઃ । પુરુષં કૃષ્ણં કૃષ્ણદન્તં પશ્યતિ સ એનં હન્તિ । ઇત્યાદિના ।
- (૩) યથા ચ સંવેષ્ટિતઃ પટો ન વ્યક્તં ગૃહ્યતે કિમયં પટઃ કિંવાન્યદદ્રવ્યમિતિ, સ એવ પ્રસારિતો યત્ સંવેષ્ટિતં દ્રવ્યં તત્ પટ એવેતિ પ્રસારણેનભિવ્યક્તો ગૃહ્યતે । યથા ચ સંવેષ્ટનસમયે પટ ઇતિ ગૃહ્યમાણોઽપિ ન વિશિષ્ટાયામવિસ્તારો ગૃહ્યતે, સ એવ પ્રસારણસમયે વિશિષ્ટાયામવિસ્તારો ગૃહ્યતે ન સ વેષ્ટિતરુપાદન્યોઽયં ભિન્નઃ પટ ઇતિ ।
- (૪) ચેતનં બ્રહ્મૈકમદ્વિતીયં જગતઃ કારણમિતિ યદુક્તં તત્ત્વોપપદ્યતે । કસ્માત્ । ઉપસંહારદર્શનાત્ । ઇહ હિ લોકે કુલાલાદયો ઘટપટાદીનાંકર્તારો મૃદ્ધણ્ડચક્રસૂત્રાદ્યનેકકારકોપસંહારેણ સંગૃહીતસાધનાઃ સન્તસ્તત્કાર્યં કુર્વાણાદ્રશ્યન્તે । બ્રહ્મ ચાસહાયં તવાભિપ્રેતમ્ । તસ્ય સાધનાન્તર્રાનુપસંગ્રહે સતિ કથં શ્રષ્ટુત્વમુપપદ્યતે ।
- પ્રશ્ન-૨ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે શ્લોકોનું ભાષાંતર કરી, સમજૂતી લખો. (૧૪)
- (૧) તત્રાપરા ઋગ્વેદો યજુર્વેદો, સામવેદોઽથર્વવેદઃ
શિક્ષા કલ્પો વ્યાકરણં નિરુક્તં છંદોઽપિ યજુર્વેદઃ
અથ પરા યયા તદક્ષરમધિગમ્યતે ॥ ૧-૧-૫ ॥
- (૨) એતસ્માન્જાયતે પ્રાણો મનઃ સર્વેન્દ્રિયાણિ ચ ।
સ્વં વાયુઽયોતિ રાપઃ પૃથિવી વિશ્વસ્ય ધારિણી ॥ ૨-૧-૩ ॥
- (૩) ન તત્ર સૂર્યા ભાતિ ન ચન્દ્ર તારકં
નેમા વિધ્યુતો ભાન્તિ તુ તોઽયમગ્નિઃ ।
તમેવ ભાન્તં અનુભાતિ સર્વં -
તસ્ય ભાસા સર્વમિદં વિભાતિ ॥ ૨-૨-૧૦ ॥
- (૪) સત્યેન લભ્યસ્તપસા એષં આત્મા ।
સમ્યગ્જ્ઞાનેન બ્રહ્મચર્યેણ નિત્યમ્ ।
અન્તઃ શરીરે જ્યોતિર્મયાં હિ શુભ્રો ।
યં પશ્યન્તિ યતયઃ ક્ષીણદોષાઃ ॥ ૩-૧-૫ ॥
- પ્રશ્ન-૩ શ્રી શંકરાચાર્યજીનાં જીવન, સમય અને કૃતિઓ વિશે વિસ્તૃત નોંધ લખો. (૧૪)
- અથવા
- પ્રશ્ન-૩ શ્રી શંકરાચાર્ય આદર્શ સિદ્ધાંતો સવિસ્તાર સમજાવો. (૧૪)
- પ્રશ્ન-૪ 'મુંડકોપનિષદ'નું ઉપનિષદ સાહિત્યમાં સ્થાન અને મહત્વ સમજાવો. (૧૪)
- અથવા
- પ્રશ્ન-૪ 'મુંડકોપનિષદ'ની શૈલી સવિસ્તાર સમજાવો. (૧૪)
- પ્રશ્ન-૫ નીચેનામાંથી કોઈપણ બે ટૂંકનોંધ લખો. (૧૪)
- (૧) બ્રહ્મસૂત્રનો પરીચય.
- (૨) 'સૂત્ર' અને 'ભાષ્ય'ની વ્યાખ્યા આપી સમજાવો.
- (૩) 'મુંડકોપનિષદ'નો શાંતિપાઠ.
- (૪) 'મુંડકોપનિષદ' શીર્ષક સમજાવો.
